

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. מוזנות תחת מעשה ידיה ומעה כסף תחת מותר וכיון דלא קא יהיב לה מעה כסף מותר דידה הוי.....1
- ב. מותר דידה כמה משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל.....3
- ג. קונם שאני עושה לפיך ... יפר שמא יגרשנה ויתהא אסורה לחזור.....4
- ד. שאני קונמות מתוך שאדם אוסר פירות חבירו עליו אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם 4
- ה. באומרת יקדשו ידי לעושיהם ידיים איתנהו בעולם ... דאמרה לכי מיגרשה.....5
- ו. האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש מי לא קדשה ... בידו להקדישה.....5
- ז. לאומר לחבירו שדה זו שמכרתי לך לכשאקחנה ממך תיקדש דלא קדשה.....6
- ח. הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד.....6
- ט. ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה מוחנת ואופה ... הכניסה לו שפחה ... ארבע יושבת בקתדרא.....7
- י. שהבטלה מביאה לידי זימה.....9
- יא. אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן כתובה שהבטלה מביאה לידי שיעמום.....9
- יב. נדרה שלא להניק את בנה כופה ומניקתו.....9
- יג. נתגרשה אינו כופה ואם היה מכירה נותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני הסכנה 10
- יד. שנדרה היא וקיים לה הוא ... הוא נותן אצבע בין שיניה.....10

דף ס.

א. מוזנות תחת מעשה ידיה ומעה כסף תחת מותר וכיון דלא קא יהיב לה מעה כסף מותר דידה הוי

כבר התבאר לעיל דף מז: ודף נח: שתקנו¹ חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מוזנותיה שהוא נותן לה, וכל זה עשו משום שלום בית,

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ס"ד

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שכיון שהוא חייב במזונותיה מן התורה², אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תרויח הרבה במעשה ידיה ותחזיק לעצמה ולא תתן לו, יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה בבית רק ריב וקטט, לכך תקנו ז"ל שתתן לו מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית

ויש אופנים שנפטר ממזונות כשאמר³ צאי וטלי לך⁴ מעשה ידיך במזונותך ומה שלא יספיק לך אשלים אני לך⁵. וי"א⁶ שאינו יכול לומר כן בעל כרחו. וכן, אם אמרה אני ניוזנת ואני עושה⁷, שומעין לה⁸, שכל שאומר אי אפשי בתקנת חכמים שתקנו לטובתו שומעין לו⁹. אבל כשלא התנו חייב במזונותיה, אף על פי שאינה עושה ומרויחה¹⁰.

בנוסף לחיובים שחייב הבעל לאשתו, חייב ליתן לה מעה כסף בכל שבוע לשאר צרכיה לצורך דברים קטנים שהיא צריכה, כגון לכיבוס ורחיצה¹¹. וחייב להשאיר לה כסף כדי שתוכל לתת צדקה לעניים המתדפקים על דלתה¹²

² זהו לשון הלבוש שם אבל במ"ז שם ב תחילה תקנו מזונותיה ואח"כ תקנו שיהיה לו מעשה ידיה ממילא לטובתה נתכוונו חז"ל לפיכך וכו'. ומשמשע דס"ל שמזונות דרבנן.

³ אבל אם אמר אני זנך ואיני נוטל מעשה ידיך אין שומעין לו, שאין בכוחו לעקור דבר שהוא מן התורה, ושמא לא יספיקו לה מעשה ידיה והרי עוקר דבר מן התורה, רמ"א שם

⁴ דעת הר"ן ברמ"א שם

⁵ אך אינו יכול לומר רק אני נותן מזונות ושהיא בעצמה תעבב מעשה ידיה. ח"מ שם ז מהר"ן

⁶ בב"ש ד שם הוכיח שכן דעת הרמב"ם והטור והרדכי והג"מ בשם רש"י

⁷ ואף על פי שהי' יכולה לומר אינה ניוזנת וכו' אינה יכולה לומר אני עושה בלבד ושהוא בעצמו יעבב מזונות. ח"מ שם ז מהר"ן

⁸ וע' בדברי הרא"ש פרק נערה ס"ק י' שאם אמרה אני ניוזנת היום ואיני עושה למחר היא ניוזנת ועושה וכו' וע"ש שמסתפק שם אם היא יכולה להפקיע לגמרי מעשה ידיה ולומר אני ניוזנת לעולם. ח"מ שם ו וזה לכאורה רק לשיטתו שיכולה לומר כן לזמן קצוב אך לדעת הר"ן להלן שאינה יכולה לחזור בה א"ס תמיד באמירתה מוותרת לעולם.

⁹ אבל אם אמרה הריני מוחלת לך מזונות ואיני עושה לא מהני, דהא צריכה לומר אי אפשי בתק"ח, ודוקא כשאומרת אני ניוזנת הוי כאומרת א"א בתק"ח, אבל האומרת הריני מוחלת עדיין היא רוצה בתק"ח שהרי גם אם יש לה מזונות יכולה היא למחול כמש"כ תוס' פ' אף על פי (דף נ"ו) ד"ה ה"ז מקודשת. אבני מילואים שם.

¹⁰ ח"מ (סימן צה סק"ו) ובי"ש (סק"ז),

¹¹ שו"ע ונו"כ שם סימן ע סעיף ג, ושיעור מעה כסף, הוא ששית דינר, והדינר הוא זוז, ואפשר שבזמננו לא שייך שיעור זה, אלא צריך ליתן לה כדי שיספיק לה לשאר דברים קטנים שהיא צריכה. פתחי חושן חלק ט (ירושא ואישות) הערה קלה.

¹² ונראה שבזמננו צריך להשאיר לה קצת מעות כדי שתוכל ליתן צדקה לעניים המחזירים על הפתחים, ובגמרא להלן דף סד: מוכח ג"כ שצריך ליתן לה סעודה אחת לארחי פרחי ובזמננו בזיון הוא לאשה כשבאים עניים לביתה ואינה נותנת כלום, ועיין בשו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן לב) שאין הבעל יכול למחות באשתו מליתן לקרובים כפי עשרה דכל שדרך נשים לעשות אינו יכול למחות בידה.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כשם שתקנו¹³ שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה, כך אם עשתה יותר מהראוי לה לעשות, תקנו שיהיה לבעלה כנגד המעה כסף אם הוא נותן לה, אך אם אינו נותן אין המותר שלו.

כשם שיכולה לומר אינו נזונת ואינו עושה, כך יכולה לומר אינו נוטלת מעה כסף¹⁴ ואינו נותנת המותר ממעשי ידי, אבל הבעל אינו יכול לומר אינו נוטל המותר ואינו נותן מעה כסף.

נחלקו הפוסקים באשה שעיקר הכנסות הבית הם ממנה, ואינה ניוזנית מן הבעל, אם יש לבעלה זכות במעשי ידיה¹⁵.

ב. מותר דידה כמה משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל

יבואר להלן דף סד: בעה"ת

¹³ שו"ע ונו"כ שם פ א מדברי הרמב"ם שכתב (פכ"א מה' אישות ה"ב), דחקה עצמה ועשתה יותר מן הראוי לה, המותר לבעל, ומשמע מדברי המ"מ שלדעת הרמב"ם אין נ"מ באיזה אופן דחקה, אולם יש ג' שיטות בהלכה זו, לדעת הרמב"ם אפילו ע"י הדחק, ואין נ"מ איזה דחק, הכל לבעל, ולדעת הר"ח בכל ע"י הדחק, ואין נ"מ איזה דחק, הכל לעצמה, ולדעת רב האי יש נ"מ בין דחק בזמן המלאכה שהוא לבעל, לבין דחק בריבוי מלאכות שהוא לעצמה, וכתב בח"מ (סק"ב) שיכולה האשה לומר קים לי ואין מוציאין המותר מידה, וכן הביא בשם הב"ח שכן נוהגין שלא להוציא שום העדפה מיד האשה, ובחזו"א (אהע"ז סימן ע סק"ה) כתב שאין לזו מפסק השו"ע שסתם כדעת הרמב"ם, וכתב הבי"ש (סק"ב) בשם התוספות במקום שאמרו העדפה לעצמה, נעשה נכסי מלוג, וילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות, אבל במקום שאמרו לבעל, הרי הוא של בעל לגמרי, ¹⁴ רמ"א סימן פ סעיף א, דכ"ש הוא מאיני ניוזנית ואינו עושה, והטור כתב בשם הר"י יונה שאינה יכולה לומר כן, משום שתיקנו מעה כסף משום חינא והוא עיקר, ובחידושי הפלא"ה (בקו"א) מסתפק לשיטת הר"י יונה אם יכול הבעל לומר אינו נותן מעה כסף ואינו נוטל המותר, ועוד כתב דלכו"ע אינה יכולה לומר אינה נוטלת מעה כסף וכו' אלא כשגם אינה ניוזנית, אבל כשניזונת ומעשי ידיה לבעלה, אינה יכולה לומר אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנת המותר, וסיים שכ"כ גם הפנ"י, ועי' דרו"ח לרעק"א (מערכה טו). עוד מצדד ההפלא"ה לומר שבאופן שהמותר שלה, והיינו שהיא עושה יותר ממה שצריכה לעשות, יכול הבעל לומר אינו רוצה שתעשי יותר משאר נשים, כשם שיכול למנוע שתינק בן אחר מפני שתתנוול.

¹⁵ בשו"ת מהרי"ט (ח"ב הו"מ סוף סימן סז) דן בזה, והביא מדברי הר"ן בשם הרמב"ן (בפ' נערה דף צו ע"א) גבי אלמנה ששהתה ב' וג' שנים ולא תבעה מזונותיה ובמשל"מ (פכ"ה מה' אישות ה"א) נראה שהבין שהמהרי"ט נשאר בספק, ותמה עליו והוכיח ג"כ בפשיטות דמעשה ידיה בכח"ג הוא שלה, ובשו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן טו) לאחר שהביא דברי המהרי"ט כתב דאפילו בשתיקה שלא אמרה בפירוש אינו ניוזנית וכו', כל שהבעל אינו נותן לה מזונות והיא מפרנסת הבית בעסק סרסרות, ס"ל למהרי"ט שהמותר הוא שלה, ורק כשגם היה מפרנס תחלה, אלא מחמת שהיא התחילה במלאכתה הפסיק הוא מלעסוק, בזה מצדד המהרי"ט לומר שהמותר הוא בכלל מעשי ידיה, ועיין בחזו"א (אהע"ז סימן ע סק"ו) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קיח) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד סימן צב) ונראה פשוט דכל מה שדנו הפוסקים הוא בחייה, אבל לאחר שמתה פשוט שהבעל יורש מעשי ידיה, אפילו אם נאמר שאם היא מתעסקת ומרויחה היא שלה, וכן משמע בשו"ת מהרי" אסאד (ח"ג סימן מג).

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ג. קונם שאני עושה לפיך ... יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור

אמרה קונם¹⁶ ידי¹⁷ שאני עושה על פיך, אף על פי שאין נדרה חל בעודה תחתיו שהרי היא משועבדת לו¹⁸, ועכשיו אינה צריכה הפרה¹⁹, מכל מקום יפר לה שמא יגרשנה²⁰ ואז יחול הנדר ולא יוכל להחזירה, ומשום כך נקרא דברים שבינה לבינו, ואף על גב שעדיין אינו חל, יכול להפר²¹.

ד. שאני קונמות מתוך שאדם אוסר פירות חבירו עליו אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

י"א²² שאם אסרה מעשה ידיה בלשון קונם אף על פי שאין נדרה חל בעודה תחתיו שהרי היא משועבדת לו²³, ועכשיו אינה צריכה הפרה, מכל מקום יפר לה שמא יגרשנה ואז יחול הנדר ולא יוכל להחזירה, ומשום כך נקרא

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פא ב, יו"ד רלד עא

¹⁷ כ"י לקמן סי' רל"ט בשם הר"ן בשם התוספות דהיינו שהזכירה הידים כגון שאמרה קונם מעשה ידי עליך דנעשה כאמרה יקדשו ידי לעושיהן. ש"ך שם פט, כלומר שאם לא הזכירה ידיה אלא רק אסרה מעשה ידיה לא חל כיון שהוא דבר שלא בא לעולם, אולם דעת הרמב"ם שבאומרת קונם אינה צריכה להזכיר הידים דקונם חל על דבר שלא בא לעולם כמו שיבואר להלן. ח"מ שם ה

¹⁸ ואין להקשות שאם כן נקדשו ידיה למעשה מעכשיו אפילו לבעלה, ואף על פי שהיא משועבדת לו דהא קי"ל [חוי"מ סימן קיז סעיף ז] דהקדש מפקיע מידי שיעבוד, וקונם נמי לשון הקדש הוא, דאלמזה רבנן לשיעבודיה דבעל ולא תוכל להפקיע, דשוויה כלוקח גמור ולא כמלוה, ואין הקדש מפקיע מידי שיעבוד אלא דומיא דשיעבוד דמלוה דעדיין מחוסר גוביינא.

¹⁹ ע' בתוס' ובר"ן למה נקט שמא יגרשנה הא בלא גירושין יכולה להפקיע עצמה מבעלה ע"י שתאמר איני ניוזנית ואיני עושה וא"כ דמיא אשה לשדה לכשאפדנה דקדשה מיד ה"ה הכא יחול הקונם מיד וע"ש. ח"מ שם ו

²⁰ והא דלא קאמר הטעם שמא תאמר איני ניוזנית משום דלא שכיח תוס' והא דהבעל מיפר אף על גב דלא חל מיד ואין אסור לו מ"מ אזלינן אחר שעת הנדר גם כיון ע"פ הדין היה ראוי לחול מיד אלא חז"ל אלמזה שיעבוד ידיה היינו לטובתו עשאו זאת ולא לריעות' כ"כ הר"ן, ב"ש שם ו

²¹ לכאורה נראה דאם הוא כהן אין צריך להפר דהא בלא"ה אינו יכול להחזירה ומהאי טעמא אינו יכול כלל להפר דלא הוי דברים שבינו לבינה וצ"ע. פ"ת שם טו

²² כן דעת הרמב"ם דס"ל שלשון קונם חל אף על דבר שלא בא לעולם, ועיין בב"ש שם שכתב שכך משמע סתימת המחבר שם, ועי' אבני מלואים (סק"ד) ובקצה"ח (סימן שו סק"ג).

²³ ואין להקשות שאם כן נקדשו ידיה למעשה מעכשיו אפילו לבעלה, ואף על פי שהיא משועבדת לו דהא קי"ל [חוי"מ סימן קיז סעיף ז] דהקדש מפקיע מידי שיעבוד, וקונם נמי לשון הקדש הוא, דאלמזה רבנן לשיעבודיה דבעל ולא תוכל להפקיע, דשוויה כלוקח גמור ולא כמלוה, ואין הקדש מפקיע מידי שיעבוד אלא דומיא דשיעבוד דמלוה דעדיין מחוסר גוביינא.. לבוש יו"ד שם וב"ש שם ה

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דברים שבינה לבינו, ואף על גב שעדיין אינו חל, יכול להפר, וי"א²⁴ שאינו חל אלא אם אמרה קונם על ידיה כגון שאמרה קונם ידי שאני עושה לך או לפיך. אך בסתם קונם אינו חל.

ה. באומרת יקדשו ידי לעושיהם ידיים איתנהו בעולם ... דאמרה לכי מיגרשה

לא אמרה בלשון קונם, אלא אמרה האשה יקדשו ידי לעושיהן, יש אומרים²⁵ שהלשון מועיל, ויחול הנדר אם תתגרש ממנו, אבל אינו נאסר במעשי ידיה, כיון שהיא משעבדת לו, ומ"מ יכול להפר וצריך להפר, שמא יגרשנה ואז יחול ההקדש, ותהיה אסורה לחזור אליו. וי"א²⁶ שאינו חל כלל.

אולם אם הקדישה מעשה ידיה, ולא אמרה שיקדשו ידיה, אינו חל לבו"ע שהרי מעשה ידיה אינם בעולם, ואין הקדש חל על דבר שלא בעולם²⁷.

ו. האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש מי לא קדשה ... בידו להקדישה

האומר²⁸ לחבירו – שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תתקדש, הרי זו מקודשת כשיקחנה שהרי עתה בידו להקדישה,

²⁴ בח"מ (סק"ה) הביא שיטת הר"ן דגם בלשון קונם אינה יכולה לאסור מעשי ידיה דהוי כהקדש שאינו חל על דשלב"ל, וכן לשון יקדשו מעשי ידי לעושיהן, כיון שעבשיו אינו חל שהרי משעבדת לו, אינו חל גם אם יגרשנה, דהוי כאומר שדה זו לכשאקחנה תקדש, דלא קדשה, כיון שאין בידו לקנות, וה"נ אין בידה לגרש עצמה, ולשיטתו לא מהני אלא קונם על ידיה, והיינו הקדש רק על בעלה, והוא דומה לקדושת הגוף שהיה ראוי לחול מיד, אלא משום דאלמוה רבנן לשעבודא דבעל בעודה תחתיו, ולאחר גירושין חל הקונם.

²⁵ דעת הרמב"ם שהוי קדושת הגוף שידיה נעשו הקדש וחל עליהן ההקדש לפחות לבשתתגרש ואז מעשה ידיה אסורות על כל העולם ונראה דלדעת הרמב"ם כשם אם אמר הבעל לאשה יקדשו ידיך לעושיהן דהוי הקדש ה"ה אם אמר קונם מעשה ידיך נמי חל אף קודם שעשתה המלאכה מאחר שמעלה לה מזונות דהא להרמב"ם בקונם לחוד נאסר דשלב"ל. ח"מ שם ה

²⁶ הר"ן הנזכר שביון שאינו חל עתה אינו יכול לחול כשתתגרש. ועי' במ"ז (ס"ק סג) וש"ך (ס"ק פו) ונו"כ (שם) שפירשו דברי השו"ע והרמ"א (שם) כדעת הר"ן, והעירו האחרונים על הרמ"א שלא הגיה באהע"ז, ועי' דרו"ח לרעק"א (מערכה טו) ובאבני מלואים (סימן פא סק"ד) שהאריכו בהלכה זו, ועי' חזו"א (אהע"ז סימן עא סק"ו).

²⁷ רמ"א יו"ד שם

²⁸ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ו הלכה כט

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה ממך תהי קדש, משיפדה אותה תתקדש שהרי בידו לפדותה, ואפילו היתה ממושכנת לזמן קצוב, שהרי בידו לפדותה אחר הזמן.

ז. לאומר לחבירו שדה זו שמכרתי לך לכשאקחנה ממך תיקדש דלא קדשה

האומר²⁹ לחבירו – שדה זו שמכרתי לך לכשאקחנה ממך מקודשת, ולקחה אינה מקודשת, לפי שכשהקדישה לא באה ברשותו.

דף נט:

ח. הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד

כבר התבאר במסכת יבמות דף מו. שהמקדיש נכסיו³⁰ אין בעל חוב יכול לטרוף מן ההקדש, שההקדש מפקיע השיעבוד. לפיכך המקדיש³¹ כל נכסיו³² והיתה עליו חוב כתובת אשה או שטרי בעלי חובות, אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש ולא בעל חוב את חובו שההקדש מפקיע השיעבוד שקדם.

אולם בזמנינו אין שייך דין זה³³ מכיון שהקדש המפקיע מידי שיעבוד אינו אלא כשהקדישן קדושת הגוף³⁴, כגון ששיעבוד לו מטלטלי אגב קרקע והיה

²⁹ רמב"ם שם הלכה כז

³⁰ רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק יח הלכה ז

³¹ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה יד

³² הרמב"ם לשיטתו שנים קדושת דמים מפקיע לכן כתב כל נכסיו אך לדין רק קדושת דמים ואין זה שייך בכל נכסיו כמבואר להלן.

³³ סמ"ע קיז כב בדעת רש"י (גיטין מ: ד"ה הקדש) ותוס' (שם ד"ה הקדש) דס"ל קדושת הגוף מפקיע מידי שיעבוד ולא קדושת דמים, רק מ"מ אף קדושת דמים שלא יאמרו הקדש יוצא בלי פדיון פודה בשוה פרומה. ועיין תומים (סק"י) כי רמב"ם (פ"ז מערכין הי"ד) חולק וס"ל דאף קדושת דמים מפקיע מידי שיעבוד. והעלה דאף לרמב"ם בזמן הזה אף הבעל חוב בעצמו יכול לפדותו רק יש נפ"מ לשיטת הרמב"ם גבי אפותיקי. אורים שם כא

³⁴ וההפרש שיש בין קדושת המזבח לקדושת דמים ביארו בתוס' פרק השולח (שם) דף מ: ד"ה הקדש חמץ ושחרור וז"ל, ואור"י דרבא למעמיה דאמר בפרק כל שעה (פסחים ל, ב) בע"ה מכאן ולהבא הוא גובה וחשיב ברשותו, ודוקא קדושת הגוף שאין לו פדיון מפקיע מידי שיעבוד כגון שור תם למזבח או קונמות דפרק אעפ"י (כתובות נט, ב) ואצטלא דפרסוה אמיתנא ביבמות פרק אלמנה (ס, ב) דכיון דחל שעה אחת תו לא פקע דלא עדיף שיעבוד מנתינת דמים, וכן חמץ וכן שחרור, ומפרש בירושלמי (גיטין פ"ד ה"ד) דלא מצינו עבד משוחרר

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

בהן שור והקדישו לגבי מזבח, ואין קדושת הגוף בזמנינו. אבל קדושת דמים אינו מפקיע, אלא יפדנו המלוה בדבר מועט³⁵. והקדש בזה"ז סתמו לעניים ואינו מפקיע שעבוד ואין צריך שום פדיון³⁶.

אולם שייך הפקעת שעבוד באיסור הנאה שאיסור הנאה מפקיע מידי שעבוד, כמו קדושת הגוף, לפיכך בגד שפרסו³⁷ על המת על דעת שיקבר עמו, אין בעל חוב גובה ממנו. שכיון שפרסו עליו ויחדו להמת, דינו כמת להיות אסור בהנאה.

עבר³⁸ שמשועבד לפרעון חוב ארוננו ואפילו שעשאו רבו אפותיקי – פירוש אפה תהא קאי כלומר: לא יהיה לך פרעון אלא מזה, לבעל חובו ואחר כך שחררו, הפקיעו מידי שעבוד והרי הוא בן חורין, ששחרור הרי הוא כהקדש ומפקיע משעבוד, וצריך לשלם לבעל חובו³⁹, וכופין לבעל חובו שיכתוב לעבד גט שחרור. שלא יוציא עליו לעז לומר שהוא עדיין עבד⁴⁰.

ט. ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ... הכניסה לו שפחה ... ארבע יושבת בקתדרא

וחזור ומשתעבד והיינו כדפרישית דקדושת הגוף כיון דחייל שעה אחת תו לא פקע, אבל קדושת דמים לא אלים כח הקדש מכח מקדיש כיון דיש לה פדיון וראוי לפקוע דאשכחן בשדה מקנה כשהקדיש לוקח דחוורת לבעלים ביוביל עכ"ל. ולרש"י מצאנו עוד שיטה אחרת בזה בפרק כל שעה (פסחים ל:), רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה אפילו לרבא דאמר עד עכשיו היה ברשות הלזה מודה הוא דאין מכירתו לאחרים כלום ואין הקדשו הקדש שהרי ממושכנין הן למלוה ואף על גב שהן שלו אינן ברשותו ורחמנא אמר (ויקרא כז, יד) איש כי יקדיש את ביתו קודש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו עכ"ל. והנה רש"י האיר עינינו בדברי קדשו בזה דאע"ג דלרבא מכאן ולהבא הוא גובה אפ"ה אינו ברשותו מיקרי כיון דמושכנין הן אצל המלוה הוי דבר שאינו ברשותו ולכן אין הלזה יכול למוכרן או להקדישן, אלא דסבירא ליה דגם המלוה אינו יכול להקדישו או למכור משום דאינו שלו עדיין וא"כ שניהן אין יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו, ונראה בשיטת רש"י דאע"ג דקדושת דמים לא חיילא בדבר שאינו ברשותו דילפינן מכי יקדיש את ביתו קודש, היינו דוקא קדושת דמים אבל שור תם למזבח אפילו דבר שאינו ברשותו חיילא, וכיוצא בזה כתב בכסף משנה בפ"ב מנדרים (ה"י) דס"ל דקדושת הגוף חיילא אפילו בדבר שלא בא לעולם אף על גב דקדושת דמים לא חייל בדבר שלא בא לעולם ע"ש. קצוה"ח שם ב

³⁵ רמ"א חו"מ ק"ז ז' ועיין אורים כג ותומים יא דמהני שוה פרוטה ואין צריך ד' זוזי עיי"ש.

³⁶ המבי"ט ח"א סי' רע"ד ואין נרא' כן מתשובת ד"ר סי' תט"ו ומשאת בנימין סי' ק"ב וע' בהרמ"ע מפאנו ז"ל סימן ס"ג עכ"ל כנה"ג וע"ש. באה"ט שם יא

³⁷ ודוקא פרסו אבל ייחדו לא נאסר שהרי חומנה להלכה לאו מילתא. סמ"ע שם כג אורים כב

³⁸ שו"ע ונו"ב חו"מ ק"ז ו, יו"ד רסז סח

³⁹ שהרי המזיק שעבודו של חברו ואין לו ממה להשתלם חייב לשלם לו היוקו, וכאן כיון שעשאו אפותקי אין לו שעבוד על שום נכסים אחרים. אבל אם לא עשהו אפותקי לא הויק דבעך חובו שהרי גם שאר נכסים משועבדים לו. ט"ז שם לו

⁴⁰ ט"ז שם לה

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

חייבת האשה לעשות מלאכות הבית⁴¹, לאפות ולבשל ולכבס וכיוצא בזה, אם דרך משפחתו ומשפחתה לעשות⁴², וצריכה להציע את מיטות הבית וי"א⁴³ שרק את מיטתו, ואם הכניסה לו שפחות שאין דרך שתעשה מלאכות אלו⁴⁴, אינה חייבת לעשותן. וכן אם יש לו ממון שראוי לקנות סהם שפחות או לשלם למשרתות אינה חייבת⁴⁵.

מלאכות שיש בהם משום חיבה, חייבת⁴⁶ לעשות בעצמה, כגון רחיצת פניו ידיו ורגליו ומזיגת הכוס, דברים אלה תעשה בעצמה אפילו יש לה כמה שפחות. והצעת המיטה י"א שאינה מצעת המיטות, רק מטתו ושי"א דאף מטתו אינה מצעת, כיון שיש שפחות או משרתות, רק בפריסת סדיניו, ומסדרת לו מטתו שהוא דרך חיבה, וכל אשה תעשה זה אפילו יש לה כמה שפחות.

האשה חייבת להניק את בנה⁴⁷, ואם הכניסה שתי שפחות, או ממון שיכול לשכור אינה חייבת, וכן אם אין דרך משפחתו או משפחתה להניק, היה דרך משפחתה להניק ודרך משפחתו לשכור מינקת, אם רצתה שוכר מניקה⁴⁸.

ואם אין הבעל רוצה לזון אותה, הברירה בידה לכופ אותה שיתן לה מזונות או שיגרש אותה, ובינתיים אינה חייבת בשום מלאכה ואינה חייבת להניק⁴⁹.

⁴¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פ' ו.

כתב החזו"א (אהע"ז סימן ע סק"א) שאם אינו נותן לה מזונות פטורה אף ממלאכות הבית, וכ"כ בסימן עא (ס"ק יג), ושם מסתפק אף כשאמרה איני ניוזנית וכו' אפשר שיש לה מזונות כנגד מלאכות הבית,

⁴² שו"ע ונו"כ שם י, שאם לא כן הרי קי"ל עולה עמו ואינה יורדת.

⁴³ דעת הרמב"ם ח"מ שם י יח

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם סעיף ז ות, ושם מבואר שבשפחה אחת אינה עושה מלאכות מסוימות, ובשתי שפחות או יותר אינה צריכה לעשות מלאכות הבית, וכנראה שכן היה דרך נשים שלא לעשות מלאכות אלו כשמכנסת לו שפחות, או כשהכניסה לו נדוניא גדולה שדרך לקנות שפחה או שפחות עבור נדוניא כזו, ועי' פת"ש (שם סק"ג), ואם היא אומרת שהוא ראוי לשכור והוא אומר שאינו ראוי, עליה להביא ראיה (שו"ע שם סעיף ט), ועי' בנו"כ שם (ח"מ סק"כ ובי"ש ס"ק יא) בענין חיוב שבועה, ועי' ערך ש"י.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ח

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ד

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ו וכופין אותה על כך, כדרך שכופין לשאר מלאכות, כמו שנתבאר לעיל, ועי' באה"ט (ס"ק טו) שנחלקו הפוסקים באם מת הבעל אם כופין אותה להשאר במקומה כל זמן הנקה, והיינו עד כ"ד חודש, כמבואר בסימן פב (סעיף א), שאפילו נדרה שלא להניק חייבת בכך, ועי' אבני מלואים (סק"א) שדן כשאסרה דדיה להנאת חלבה לכל העולם, אם מותרת להניק, והאריך לדון בדיון קמן אוכל נבילות.

⁴⁸ ועי' בית שמואל (סימן פ ס"ק כא) באמרה איני ניוזנית ואיני עושה שנחלקו הפוסקים אם חייבת להניק.

⁴⁹ ב"ש שם פב א עיין שם, וכן מוכח מדברי הרא"ש בתשובה (כלל יז סימן ז) שאם אינו נותן לה מזונות אינה חייבת להניק את בנה.

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

י. שהבטלה מביאה לידי זימה

היה לו ממזן⁵⁰ הרבה אפילו היו לו כמה שפחות, אפילו אומרת איני ניוזנת ואיני עושה⁵¹, אינה יושבת בטלה בלא מלאכה⁵², שהבטלה מביאה לידי זימה, אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום כולו, אלא לפי רוב הממזן ממעטת במלאכה⁵³.

יא. אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן כתובה שהבטלה מביאה לידי שיעמום

המדיר⁵⁴ את אשתו שלא תעשה מלאכה⁵⁵, יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי זימה⁵⁶.

נדרה שלא לעשות מלאכות שצריכה לעשות לבעלה, אינו צריך להפר⁵⁷.

יב. נדרה שלא להניק את בנה כופה ומניקתו

נדרה⁵⁸ שלא להניק את בנו, או בתו, או שאסרה הנאת היניקה עליו, אין הנדר חל מפני שהיא משועבדת לו, לפיכך כופה אותה ומניקתו עד שיהיה

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵¹ ב"ש שם ד

⁵² ע' בר"ן שם מביא פלוגת' בזה אם מעשה ידיה לעצמה כיון דאינה חייבת לעשו' אלא כדי שלא תבוא לידי זנות והר"ן סביר' ליה דמ"י לבעלה דאל"כ מי ישיגה עליה לפי זה י"ל אילו אם הוא עושר גדול דאינה חייבת לעשות וגם אמרה איני ניוזנת ואיני עושה מכל מקום חייבת לעשו' ומעשה ידיה לבעלה ואפשר שאמרה איני ניוזנת ואיני עושה לא חיישינן שלא תעשה כיון דאין לה מזונות ממנו או מסתמ' תעשה מלאכה לטובתה ואז מ"י לעצמה. ב"ש שם ד

⁵³ ועיין להלן דף סא האם משחקים שיפיגו שיעמומה מועילים ח"מ ו

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

⁵⁵ ואין ביד הבעל לאסור על אשתו ולומר לה לא תעשה זה ואם אמר כן אין בדבריו כלום אלא א"כ תלה בתשמיש או בדברים אחרים וכ' המ"מ לא נזכר בנמרא כמה יהיה זמן ההדרה ורחוק מן הדעת שאם הדיר' יום אחד או שנים שתבא לידי זימה.

⁵⁶ אפי' התיר לה שחוק מ"מ יש חשש זנות כן הוא לשיטת תוס' והרי"ף והרמב"ם ומה שפליג הרא"ש אינו אלא לדחות הרא"י אבל לדינא י"ל דס"ל נמי כוותיה. ב"ש שם ה

⁵⁷ שו"ע יו"ד סימן רלד סעיף עג, שהרי משועבדת לו, וכתב הש"ך (ס"ק צב) דמ"מ יפר שמא יגרשנה וכו', וכדלעיל. ואם היא נדרה שלא תעשה מלאכה ואינה חייבת לעשות אלא משום חשש זנות י"ל דא"י להפר כיון דאינה חייבת לעשות מלאכה וליכא עינוי נפש ולא דבר שבינו לבניה וזמן הדרה אין מפורש בש"ס ועיין במגיד. ב"ש שם ה

⁵⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פב א

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

בן כ"ד חדש אחד הזכר ואחד הנקבה, דהכי קים להו לחז"ל שזהו שיעור קיום הולד.

אך אם הכניסה שתי שפחות, או ממון שיכול לשכור שאינה חייבת, וכן אם אין דרך משפחתו או משפחתה להניק, או היה דרך משפחתה להניק ודרך משפחתו לשכור מינקת, חל הנדר מכיון שאינה משועבדת⁵⁹.

אסרה הנאת היניקה על עצמה חל הנדר⁶⁰.

יג. נתגרשה אינו כופה ואם היה מכירה נותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני הסכנה

האשה⁶¹ שנתגרשה אין כופין אותה להניק את בנה⁶², אלא אם כן נותן לה שכרה והיא מתרצית לכך, ויש אומרים⁶³ שאם אינו מוצא מינקת אחרת, או שאין לו מעות לשכור מינקת, כופין אותה להניק.

אם כבר הניקה את בנה, ואינו רוצה לינק מאחרת, אינה יכולה להפסיק, אלא כופין אותה להניק עד כ"ד חודש⁶⁴, והבעל נותן לה שכר הנקה.

יד. שנדרה היא וקיים לה הוא ... הוא נותן אצבע בין שיניה

⁵⁹ ח"מ וב"ש שם א

⁶⁰ שהיא נהנת בהנקה כדאמרי' בגמרא דף ס"א משום דרבויי החלב צער הוא לה אז הנדר חל וצריכה לשכור לו מנקת ח"מ שם א

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶² שהרי הוא חייב במזונות בניו הקטנים, וכתב באה"ט (סק"ג) בשם כנה"ג שאם היא מינקת אסור לו ליקח בנו ממנה, אלא יושבת עם בנו ומגדלתו, והוא נותן לה שכר הנאתו (ולא נתברר מהו שכר הנאתו), ולכאורה צ"ע מאי קמ"ל, והרי כבר פסק בשו"ע (שם סעיף ז) שאפילו לאחר שכבר גמלתו, אם רצתה שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה, וכופין אותו ליתן לה מזונות בניו (עי' פרק ט סעיף מא), וכ"ש מניקה, ועי' מנח"פ.

⁶³ רמ"א שם, ותמה הח"מ (סק"ו) דבמה נתחייבה היא יותר משאר נשים, ולמה לא יתנו לה ב"ד שכר הנקה כשם שב"ד מפרנסין אותה לאחר שנמלתו, וכן תמה (בס"ק יב) מדברי השו"ע (שם) שמשלכת אותה לקהל, ובפת"ש (סק"ג) כתב בשם הבית מאיר דכפיה זו היא מדין צדקה, וגם קרובי הבעל עניים, ואף על פי שגם היא ענייה, לענין הנקה חשובה כעשירה, עיין שם, ועי' עזר מקודש..

⁶⁴ ויש לעיין שבזמננו שרוב נשים אינן מניקות עד כ"ד חודש, איזה שיעור ניתן לה, ועי' פת"ש (סק"ב) שדן באם התינוק חולה וצריך לאמו לאחר שכבר עברו כ"ד חודש, והעלה שמפייסין אותה בממון שתסכים להניקו, ואף מתירין אותה להנשא, עיין שם, ועי' ח"מ (סימן פ ס"ק כה) ובי"ש (שם ס"ק יח).

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

נדרה ושמע בעלה, והיה יכול להפר ולא היפר, אין שום חיוב עליה, כיון שהוא לא היפר הוא נותן אצבע בין שיניה והוא חייב שבר הנקה⁶⁵.

⁶⁵ אף על גב דאוקמי שם אליב' דב"ה היא נתנה אצבע בין שיניה לא קיימ' לן כן לפי המסקנא אף על גב דבהג"א כתב היא נתנה אצבע ב"ש משום דהוא פוסק בכמה מקומו' כמ"ד היא נתנה אצבע בין שיניה. ב"ש שם א